

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДОРОСЛИХ

Визначення факторів і ролі мотивації дорослих слухачів, а також управління цим процесом відіграє особливу роль при навчанні іноземних мов дорослих.

Однією з найважливіших загальних характеристик дорослого слухача є мотивація. У загальному розумінні – це схильність людини виробляти організовану поведінку, яка дозволяє діяти відповідно до власних бажань та вимог оточення з метою забезпечення виживання й отримання задоволення. У повсякденному вживанні терміну під мотивацією розуміють: а) емоційний або розумовий стан; б) мету. Дуже часто мотивація розглядається як сила, що підштовхує людину до певних дій. Мотивація у навчанні є необхідністю, що утримує людину в навчальній ситуації і спонукає до навчання.

Мотивація залежить як від внутрішніх, так і від зовнішніх факторів. Зовнішні фактори складаються зі стимулів або зовнішнього тиску, як-от: вимоги до відвідування, покарання і схвалення; екзамени, які складають слухачі у формальному навчанні; вплив інших людей чи організацій. Внутрішні фактори складаються саме з того внутрішнього впливу або раціональних рішень, які створюють бажання до змін у навчанні [2, с. 95].

Національний інститут освіти дорослих визначає дві причини, які спонукають слухачів навчатися – підвищення кваліфікації та особистісний розвиток [1, с. 65].

Зарубіжні вчені [2, с. 95] визначають три основні групи в теорії мотивації. Перша група розглядає мотивацію як внутрішній імпульс, основою якого є потреби або стимули. Друга – мотивація у навчанні. Третя група визначає мотивацію як мету.

Включення у будь-яку навчальну діяльність у більшості випадків визначається не одним, а багатьма мотивами. Згідно даної класифікації, розрізняють слухачів, для яких визначним мотивом є ціль, діяльність та почуття безпеки в навколишньому середовищі. Кожна складова класифікації може супроводжуватися допоміжними мотивами, такими як: підготовка до нової роботи; самовдосконалення; підвищення кваліфікації; проведення вільного часу; зустріч з новими людьми; уникнення домашньої рутини тощо [1, с. 66].

Мотивація може означати стимул для зменшення незадоволених потреб або стимул для позитивного росту. Зменшенням потреб визначаються ті мотиви, які виникають, якщо чогось бракує в житті людини. Стимул для позитивного росту визначається не потребою змінити наявні несприятливі умови, а бажанням змінити потенційно позитивний кінцевий результат, у пошуках та очікуванні якого перебуває дорослий слухач.

Основою мотивації дорослого до навчання може бути організована поведінка, яка виявляється у двох напрямках: 1) діяти самостійно і незалежно від будь-кого, тим самим контролюючи своє перебування у певному середовищі; 2) діяти, як того вимагає група, що оточує дорослого слухача.

Спрямованість до незалежної, самостійної поведінки обумовлюється досягненням мети, практичною діяльністю, кар'єрним ростом та потребою в самореалізації. Такі наміри супроводжуються потребами усунути страх перед самостійною діяльністю, знизити рівень безсилля та некомпетентності, підвищити почуття самоповаги.

Проаналізувавши психологічну сторону мотивації, що спонукає дорослого до навчання, розглянемо мотивацію дорослого слухача до вивчення іноземних мов.

Мотивацію у вивченні ІМ зарубіжні вчені розглядають як рівень досконалості, до якого особистість прагне, прикладаючи всі зусилля, тому що має бажання й отримує задоволення від такої діяльності. Детальніше мотивацію розглядають за трьома складовими: мотиваційна сила, бажання вивчати ІМ та ставлення до самого процесу вивчення мови. З огляду на таку теорію,

мотивація – центральний розумовий «механізм» або «механізм-центр», що співвідносний із категоріями зусилля, бажання та задоволення. Учені стверджують, що, дійсно, мотивована особистість користується всіма трьома компонентами [5].

У процесі дослідження було виявлено два незалежних фактори, які сприяють вивченню ІМ дорослими, – здібності і мотивація. Здібності передбачають певні види умінь: сприймати на слух фонетичний матеріал, розпізнавати граматичну функцію слів у реченні, швидко запам'ятовувати велику кількість слів, формулювати правила з нового лінгвістичного контексту. Фактор мотивації складається з двох компонентів – інтегруючої орієнтації та інструментальної орієнтації. Інтегровано орієнтований слухач зацікавлений у вивченні ІМ з метою зустрітися і поспілкуватися з носіями мови, яку вивчає. Слухач, у якого переважає інструментальна орієнтація, бажає вивчати ІМ з особистих або соціальних причин, таких як підвищення кваліфікації або соціальне визнання оточення, в якому він перебуває [3, с. 227].

Комітет з питань освіти дорослих дослідив, що основним компонентом мотивації чоловіків є інструментальна орієнтація для досягнення успіху, а для жінок така орієнтація не є домінуючою [1, с. 65].

Література

1. Jarvis, P. Adult and continuing education: Theory and practice. – London. Canberra: Groom Helm; New York: Nichols, 1983. – [16], - 317 p.
2. Rogers, A. Teaching Adults // Open Univ. Press, 2002. – 291 p.
3. Schumann, J. Attitude and Motivation in Second Language Acquisition // Readings of English as a second language: For teachers and trainees / Kenneth Croft. – 2nd ed. – Cambridge (Mass): Winthrop, cop. 1980. – XXV, 587 p.
4. Titmus, C. Strategies for adult education: Practices in Western Europe. – Milton Keynes: The Open Univ. Press, 1981. – VI, 239 p.
5. Zoltán Dörnyei. Motivation in second and foreign language learning // Language Teaching. – Cambridge: Cam. Un. Press, July 1998. – 117-135.